

Sygn. akt VIII Gz 195/17

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Kala

Sędziowie: SO Wojciech Wołoszyk

SO Artur Fornal (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2017 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z wniosku dłużnika **Z. U.**

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 11 października 2017 r. w przedmiocie odrzucenia wniosku (sygn. akt XV GU 414/17)

p o s t a n a w i a:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

Artur Fornal Elżbieta Kala Wojciech Wołoszyk

Sygn. akt VIII Gz 195/17

UZASADNIENIE

Z. U. złożył wniosek o ogłoszenie upadłości, jako osoba nieprowadząca działalności gospodarczej.

Postanowieniem z dnia 11 października 2017 r. Sąd Rejonowy odrzucił wniosek dłużnika w oparciu o przepis art. 1099 k.p.c., z powodu stwierdzenia braku jurysdykcji krajowej. Wskazał, że zgodnie z art. 382 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, do wyłącznej jurysdykcji sądów polskich należą sprawy upadłościowe, jeżeli w Rzeczypospolitej Polskiej znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, przysługuje też jurysdykcja jeżeli dłużnik prowadzi w Rzeczypospolitej Polskiej działalność gospodarczą albo ma miejsce zamieszkania lub siedzibę albo majątek.

Sąd Rejonowy ustalił na podstawie zeznań dłużnika oraz jego żony H. U., złożonych podczas rozprawy w dniu 11 października 2017 r., iż dłużnik nie posiada polskiego obywatelstwa oraz na stałe wyjechał wraz z żoną i dziećmi z (...) i mieszka na terenie (...). Żona wyjechała do (...) w czerwcu 2017 r. i podjęła tam pracę, zaś dłużnik wyjechał do (...) we wrześniu 2017 r. Dzieci dłużnika rozpoczęły naukę w (...) szkole, dłużnik uczy się języka (...). Skoro dłużnik nie ma na terenie (...) głównego ośrodka podstawowej działalności (miejsce zwykłego pobytu - art. 19 ust 1c p.u.) ani miejsca zamieszkania i nie ma jednocześnie majątku na terenie (...) - obecnie przebywa na terenie (...) z zamiarem pobytu, to tam jest jego „centrum życiowe” - miejscem zamieszkania dłużnika jest miejscowość G. (vide art. 25 k.c.).

Zażalenie na powyższe postanowienie złożył dłużnik, który zaskarżył je w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 1099 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 ust. 1 i 2 ustawy - Prawo upadłościowe przez ich błędną wykładnię i w konsekwencji uznanie, że w sprawie zachodzi brak jurysdykcji krajowej, co uzasadnia odrzucenie wniosku o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej;
2. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik postępowania, w tym w szczególności naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez dowolną i sprzeczną z zasadami doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, jak również zaniechanie wszechstronnego rozważania materiału dowodowego i jednoczesne uznanie, iż dłużnik nie zamieszkuje na terenie (...) i w sprawie zachodzi brak jurysdykcji krajowej.

Wskazując na powyższe dłużnik wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, a także zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania zażaleniowego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W ocenie skarżącego Sąd pierwszej instancji błędnie zinterpretował stan faktyczny gdy chodzi o miejsce jego głównego centrum życiowego wnioskodawcy. Wskazał, że miejscem stałego pobytu dłużnika jest teren Rzeczypospolitej Polskiej, a miejscowość G. w (...) jest wyłącznie tymczasowym miejscem zamieszkania stanowiącym szansę na polepszenie sytuacji materialnej, pozyskanie środków finansowych, które pozwolą zaspokoić wierzycieli. Wyjazd emigracyjny podyktowany był brakiem pracy na terenie (...) i utrudnioną możliwością jej podjęcia, również ze względu na brak posiadania obywatelstwa polskiego. O tym, że centrum życiowe skarżącego jest na terenie Rzeczypospolitej Polskiej świadczy też jego aktualne miejsce zameldowania w I.. Dodał, że rzeczywistym zamiarem dłużnika jest tymczasowy wyjazd w celu zarobkowym, aby uzyskać odpowiednie środki do spłaty istniejących zobowiązań, a następnie powrót do (...).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione, jakkolwiek z innych przyczyn niż podniesione przez skarżącego.

W pierwszej kolejności należało wyjaśnić, że wniosek dłużnika został skutecznie wniesiony dopiero w dniu 8 sierpnia 2017 r. (k. 1215, 1256 akt). Pierwotny wniosek z dnia 22 marca 2017 r. został zwrócony uczestnikowi zarządzeniem przewodniczącego w Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy z dnia 27 lipca 2017 r. z uwagi na nieusunięcie braków pierwotnego wniosku (k. 1133 akt), a pismo zwrócone nie wywołuje żadnych skutków jakie ustawa wiąże z wniesieniem go do sądu (art. 130 § k.p.c. w zw. z art. 35 i art. 491² ust. 1 ustawy – Prawo upadłościowe). Wnioskowi dłużnika, właściwie uzupełnionemu, nadto następnie bieg jako wniesionemu w dacie uzupełnienia (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 20 stycznia 1967 r., I CZ 149/66, OSNCP 1967, nr 9, poz. 158).

Biorąc pod uwagę moment wniesienia przedmiotowego wniosku do jego rozpoznania zastosowanie znajdowały postanowienia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.U. UE.L Nr 141, str. 19), co uszło uwadze Sądu upadłościowego. Na podstawie art. 84 ust. 1 ww. rozporządzenia stosować je należy do postępowań, które zostały wszczęte od dnia 26 czerwca 2017 r. Nie znajdowały natomiast zastosowania przepisy zawarte w Części drugiej („Przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania upadłościowego”) ustawy z dn. 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz.U. z 2017 poz. 2344), a to z uwagi na wyłączenie przewidziane w art. 378 ust. 1 ww. ustawy. Według zawartej tam regulacji powyższych przepisów nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczypospolita Polska jest stroną, albo prawo organizacji międzynarodowej, której Rzeczypospolita Polska jest członkiem, stanowi inaczej.

Należy w związku z tym uznać, że ww. rozporządzenie musi być bezpośrednio stosowane z pierwszeństwem przed prawem krajowym. Rozporządzenie nie wprowadza rozwiązań odmiennych od przyjętych w ustawie – Prawo upadłościowe, jednak zawarte tam przepisy dotyczące międzynarodowego postępowania upadłościowego nie będą miały zastosowania do postępowań upadłościowych prowadzonych na terenie państw Unii Europejskiej (P. Janda,

Prawo upadłościowe. Komentarz WKP, 2017). Należy zgodzić się z poglądem, że postanowienia rozporządzeń unijnych (poprzednio 1346/2000, zastąpionego obecnie przez rozporządzenie 2015/848) w stosunku do unormowań polskiego międzynarodowego prawa upadłościowego stanowią *lex specialis*. (zob. A. Hrycaj [w:] Europejskie prawo upadłościowe. Komentarz, red. F. Zedler, Warszawa 2011, s. 35).

Zgodnie z art. 3 rozporządzenia 2015/848, sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, posiadają jurysdykcję do wszczęcia postępowania upadłościowego („główne postępowanie upadłościowe”). Głównym ośrodkiem podstawowej działalności jest miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich. W dalszej części powołanego przepisu przyjmuje się, że w przypadku każdej innej osoby fizycznej niż osoba fizyczna prowadząca niezależną działalność gospodarczą lub zawodową, domniemywa się, wobec braku dowodu przeciwnego, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu tej osoby. Domniemanie takie ma zastosowanie tylko wtedy, gdy miejsce zwykłego pobytu nie zostało przeniesione do innego państwa członkowskiego w okresie sześciu miesięcy poprzedzających złożenie wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego.

W przedmiotowej sprawie dokonana przez Sąd Rejonowy ocena zgromadzonych dowodów, w szczególności zeznań samego dłużnika oraz jego żony słusznie doprowadziła ten Sąd do przyjęcia, że dłużnik przeniósł do (...) główny ośrodek swojej podstawowej działalności (tzw. COMI - skrót od ang. centre of main interests), chociaż nie zachodziła możliwość przyjęcia domniemania z art. 3 rozporządzenia 2015/848, że głównym ośrodkiem jego podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu w Niemczech. Zgodnie z zeznaniami wnioskodawcy nastąpiło to we wrześniu 2017 r., a zatem w miesiącu następującym po skutecznym złożeniu wniosku w niniejszej sprawie.

Stwierdzić należy, iż zasada z art. 3 rozporządzenia 2015/848 uzależniająca jurysdykcję od miejsca położenia głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika, nie mogła znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie, zgodnie z zasadą stabilizacji jurysdykcji krajowej.

Powyższy pogląd jest zgodny z prezentowanym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. W wyroku z dnia 17 stycznia 2006 r. w sprawie C-1/04 Susanne Staubitz-Schreiber, (Dz.U.U.E.C Nr 60, str. 3 pkt 23-29, Zb.Orz. 2006, s. I-701, ETS) przyjęto bowiem, iż „Sąd państwa członkowskiego, na terytorium którego znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika w chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego, pozostaje właściwy, jeżeli dłużnik dokonał przeniesienia głównego ośrodka swojej podstawowej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego po złożeniu wniosku, lecz przed wszczęciem postępowania. Utrzymanie jurysdykcji pierwszego sądu właściwego gwarantuje wierzycielom większą pewność prawa, gdyż dokonali oni oceny ryzyka na wypadek upadłości dłużnika na podstawie położenia głównego ośrodka jego podstawowej działalności w momencie nawiązywania z nim stosunków prawnych”. Wyrok wydany był na tle stosowania poprzedniego rozporządzenia Rady (WE) Nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, jednak prezentowana teza ma zastosowanie również do nowego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego.

Także w doktrynie podzielany jest pogląd, zgodnie z którym za moment miarodajny dla stabilizacji podstaw jurysdykcji przyjmuje się chwilę złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego (por. A. Hrycaj, Jurysdykcja krajowa w sprawach o ogłoszenie upadłości objętych zakresem zastosowania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1346/2000 w sprawie postępowania upadłościowego, teza 3.2.2 Następne odpadnięcie podstaw jurysdykcji krajowej, Lex 2011, podobnie S. Gurgul, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz. Wyd. 11, Warszawa 2018).

Tak więc zmiana podstaw jurysdykcji w toku postępowania nie ma już znaczenia dla utrwalonej jurysdykcji sądu. Jak podkreślił w cytowanym orzeczeniu z 17 stycznia 2006 r. ETS, odwołując się do treści pkt 4 preambuły rozporządzenia, tego rodzaju zmiana jurysdykcji sądu pierwotnie właściwego na sąd innego państwa członkowskiego byłaby sprzeczna z celami rozporządzenia. Także z motywów preambuły obecnego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 można wywieść wniosek o konieczności zapewnienia stabilizacji jurysdykcji sądu właściwego w chwili

wpłynięcia wniosku. Wynika to także z przyjętego w punkcie 36 preambuły motywu, zgodnie z którym sąd posiadający jurysdykcję dla wszczęcia głównego postępowania upadłościowego powinien być uprawniony od chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania do zastosowania środków tymczasowych oraz zabezpieczających.

Należy też zwrócić uwagę, iż kwestię następczego odpadnięcia podstaw jurysdykcji krajowej w analogiczny sposób reguluje prawo polskie, w którym obowiązuje zasada tzw. ciągłości jurysdykcji (*perpetuatio iurisdictionis*). Zgodnie z art. 1097 § 1 k.p.c., jurysdykcja krajowa istniejąca w chwili wszczęcia postępowania trwa nadal, choćby jej podstawy odpadły w toku postępowania.

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., a także w zw. z art. 35 i art. 491² ust. 1 ustawy – Prawo upadłościowe, a rzeczą Sądu pierwszej instancji będzie merytoryczne rozpoznanie wniosku Z. U. o ogłoszenie upadłości.

Artur Fornal Wojciech Wołoszyk Elżbieta Kala